

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A TVORBU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

ROČNÍK XXXVIII

2/2004

Obsah

T. Hrnčiarová: Prírodné a kultúrne aspekty krajiny a jej potenciál.....	61
J. Kolečka, D. Marek: Konvergence a divergencie vývoje kultúrnej krajiny v česko-nemeckém pomezí na Šumavě.....	66
J. Supuka: Alternatívy využívania krajiny a jej kontinuálne premeny.....	72
K. Kováč, M. Lacko-Bartošová: Formy poľnohospodárskeho využívania krajiny: minulosť, súčasnosť a budúcnosť.....	77
I. Bičík: Dlhodobé zmeny využitia krajiny Českej republiky.....	81
M. Huba: Historické štruktúry krajiny v kontexte súčasnej reality.....	86
M. Chalupová: Premena historického prostredia vidieka na príklade hornooravskej obce Podbiel.....	90
M. Dobrovodská: Historické poľnohospodárske formy využitia krajiny – relikt alebo fenomén budúcnosti?.....	94
J. Boháč, T. Kučera: Vývoj druhovej biodiverzity na území Prahy za posledných 150 let.....	98
F. Petrovič: Zmeny využitia krajiny s rozptýleným osídlením.....	103
Tribúna	
V. Šrubař: Perspektívy rozvoje turizmu v historických mestech s okolní hodnotnou krajinou.....	107

Európska krajina – kultúrne dedičstvo európskych národov

S históriou ľudstva je spojená história civilizácie. Po období rozkvetu mnohých významných kultúr nasledovalo obdobie ich rozpadu a zániku, ale takmer každá civilizácia zanechala nejaké hodnoty.

Európa prešla strastiplnou cestou. Po mnohých nájazdoch, vpádoch, útokoch a nezmyselných vojnách sa azda zastaví kolotoč dlhej histórie na jednom z vysnívaných piedestálov – integrácii európskych krajín do spoločného domu.

Čo ponúka Slovensko a Česko pri vstupe do tohto európskeho domu? Dokážeme zachovať jedinečné hodnoty kultúrnej krajiny i stabilizovať v nej obyvateľstvo s jeho duchovným životom? Každé historické obdobie vtlača krajine špecifickú pečať, preto aj vytvorené fenomény kultúrnej krajiny sú rôzne a jedinečné pre tú-ktorú krajinu.

Snaha zachovať diverzitu druhov organizmov, ekosystémov a krajiny vôbec by mala viesť aj k zachovaniu kultúrnej diverzity národov a kultúr – zachovaniu materiálnych a duchovných hodnôt i k zachovaniu všetkých národov a národností. Rast veľkomiest, miliónové aglomerácie sú tiež „kultúrnou“ diverzitou, ktorá je spojená s prílišným tlakom na prírodné prostredie. Kultúrne tradície treba hľadať a udržiavať vo všetkých podobách. Najzachovanejšie lokality spolu s historickými objektmi uchovať ako svedkov kultúry a spôsobu života v minulosti. Historické krajinné štruktúry spájajú dimenziu umu našich predkov a citlivého zaobchádzania s prírodnými hodnotami. Väčšia pozornosť by sa mala upriamiť aj na takéto hodnoty a v tomto duchu rozširovať lokality zapísané v Zozname svetového kultúrneho a prírodného dedičstva. Nemali by to byť len architektonické skvosty, ale aj tradičné formy využívania pôdy v každej krajine, kde sa prelína predovšetkým prírodný a kultúrny aspekt. U nás je to napríklad vinohradnícka, lúčno-pasienková, rybníkárska krajina a pod., ktoré sú typické pre tú-ktorú oblasť, ale pritom nie je to „div sveta“. V mnohom môže napomôcť aj pripravované pristúpenie k Európskemu dohovoru o krajine.

V tomto čísle časopisu Životné prostredie poukazujeme na problémy spojené so zachovaním osobitostí, ktoré súvisia s tradičným využívaním pôdy, tradičným spôsobom života a tradičnou kultúrou, sú teda spojené so zachovaním diverzity v najširšom zmysle. Je na nás, aby sme uchopili odkaz predkov do svojich rúk a zabezpečili mu tak pretrvávanie aj do ďalšieho tisícročia v duchu zachovania tradičných hodnôt jednotlivých národov v jednotnej Európe, nielen bez hraníc, ale aj s jednotným myslením a nazeraním na problémy.

Tatiana Hrnčiarová

Aktuality

- M. Kozová:** Slovenská asociácia pre krajinnú ekológiu a jej úlohy v najbližšom období. 59

Recenzie

- J. Šmajš:** Přírodní kapitalismus – první krok k biofilní kultuře? 110
- T. Hrnčiarová:** Prvé encyklopedické dielo v Európe o chránených územiach ČR 111

Contents

- T. Hrnčiarová:** Natural and Cultural Aspects of Landscape and its Potential 61
- J. Kolečka, D. Marek:** Convergence and Divergence of Cultural Landscape Development of Czech-German Border in Šumava Mts. 66
- J. Supuka:** Alternative Land Use and its Continual Changes . 72
- K. Kováč, M. Lacko-Bartošová:** The Forms of Agricultural Landscape Management: History, Present and Future 77
- I. Bičík:** Long Term Changes in Land Use of Czech Republic Territory 81
- M. Huba:** Historical Landscape Structures in the Context of Contemporary Reality 86
- M. Chalupová:** Change of Historical Countryside on the Example of Podbiel Municipality in Horná Orava Region 90
- M. Dobrovodská:** Historical Agricultural Forms of Land Use – Relict or Phenomenon of the Future? 94
- J. Boháč, T. Kučera:** Development of Species Biodiversity in Prague During the Last 150 Years 98
- F. Petrovič:** Land Use Changes of Dispersed Settlement Landscapes 103

Tribune

- V. Šrubař:** Perspectives of Turism Development in Historical Towns with Valuable Landscape 107

European landscape – cultural heritage of European nations

The history of civilization is connected with the history of mankind. The period of prosperity of many important cultures was followed by the period of their disintegration and destruction, but almost each civilization left values, too.

Europe underwent a hard way. Perhaps after many raids, invasions, attacks and senseless wars the whirl of long history will stop in one of the daydreamed summits – integration of the European countries into the common European house.

What can Slovakia and Czechia offer the European house? Will we manage the unique values of cultural landscape and stabilize the inhabitants with their spiritual life? Each historical period imprints the specific seal on the landscape, so the created phenomena of cultural landscape are different and unique for the given country.

The effort to conserve the diversity of organisms, ecosystems, and landscape ought to lead also to conservation of cultural diversity of nations and cultures – to conservation of material and spiritual values as well as to conservation of all nations and nationalities. Growth of cities and agglomerations with millions of inhabitants is also “cultural” diversity connected with excessive pressure on natural environment. Cultural traditions ought to be searched and maintain in all their shapes so that there can be preserved the most conserved localities together with historical objects as the witnesses of culture and a manner of living in the past. Historical landscape structures connect the dimension of intelligence of our forefathers and sensitive treatment with natural values. More intensive attention should be paid also to such kind of values and in this sense widen the sites listed in the List of World Cultural and Natural Heritage. They should not be only architectural gems but also traditional forms of land use in each country where the natural and cultural aspect are overlapped. For example in our country it is winegrowing, grassland-pasture, fishpond etc. landscape typical for the given area but it is not “a wonder of the world”. Also the prepared access to European Convention on the Landscape can help in many aspects.

In this issue of the Journal *Životné prostredie* we point at the problems connected with conservation of peculiarities connected with traditional land use, traditional way of living, and traditional culture – they are connected with conservation of diversity in the widest sense. It is on us to handle the heritage of our forefathers and ensure its surviving also in the next millennium in the spirit of traditional values conservation of single nations in the united Europe – in Europe not only without frontiers but also with uniform thinking and attitude to the problems.

Tatiana Hrnčiarová

News

- M. Kozová:** Slovak Association for Landscape Ecology and its Tasks in the very near Future 59

Reviews

- J. Šmajš:** Natural Capitalism – the First Step to Biofilous Cultur? 110
- T. Hrnčiarová:** The First European Encyclopedie of Nature Protected Areas in the ČR.. 111